René Appel

Het is najaar. Een jongetje loopt met zijn ouders door het bos. Overal liggen gevallen herfstbladeren. Hij zoekt het mooiste blad. Ja, dit is het mooiste. Nee, dat andere, dat daar bijna tegen die boomstam aan ligt, dat is nog mooier. Of hij zegt natuurlijk "mooierder". Ze lopen verder, en zijn oog wordt getrokken door het allermooiste blad, nog schitterender dan het blad dat al mooierder was. En dat gaat zo door, langer dan een uur: oprapen, weggooien, een ander blad pakken, enzovoort. Uiteindelijk moet hij een keuze maken, maar terug bij de auto staat hij met lege handen. Huilend, ontroostbaar.

Zo vergaat het de mooistewoordenkiezer, en dat is verre van een mooi woord. Even overwoog ik om het onaanzienlijkste, gewoonste woord een ereplaats te gunnen: bijvoorbeeld een van de lidwoorden *een*, *de* en *het*, die zonder morren, zonder kapsones, volstrekt dienstbaar zijn aan de zelfstandige naamwoorden. Maar uiteindelijk begreep ik dat ik bij een keuze voor een van deze woorden de zieligheidsfactor te sterk liet meespelen.

Daarom ben ik terechtgekomen bij een categorie woorden die me qua vorm bekoren (want op dat punt gooien *een*, *de* en *het* geen hoge ogen) en die wat betreft hun inhoud dicht bij mijn activiteiten als misdaadauteur liggen. Het gaat om woorden als *angstaanjagend*, *bloedstollend*, *huiveringwekkend* en *onheilspellend*. Waarom vind ik hun vorm mooi? Dat heeft vooral te maken met het feit dat het tegenwoordige deelwoorden zijn waarvan het werkwoordelijk deel los weinig voorkomt, ook niet in combinatie met het zelfstandig naamwoord waar het aan gekoppeld is. Die donkere wolken spellen onheil? Nee, die donkere wolken zijn onheilspellend. Misschien kun je zeggen dat een verhaal het bloed doet stollen, maar fraai is anders. Het tegenwoordig deelwoord heeft immers een figuurlijke betekenis gekregen, en de variant met werkwoord plus zelfstandig naamwoord roept een letterlijke interpretatie op.

Als ik met het pistool op de borst zou moeten kiezen uit de bovenstaande vier, dan gaat *huiveringwekkend* met de eer strijken. Opvallend is dat woorden met een vergelijkbare vorm meestal een negatieve lading hebben. We kennen bijvoorbeeld wel *weerzinwekkend*, maar niet iets als *plezierwekkend* of *gelukwekkend*, wel *afschrikwekkend*, maar niet *genotwekkend*. Zelfs *lachwekkend* heeft een negatieve betekenis.

Met *huiveringwekkend* moet een auteur voorzichtig zijn. Op z'n hoogst kun je het in een dialoog gebruiken, als iemand een angstige ervaring beschrijft. Flaptekstschrijvers, vooral van thrillers, zijn er gek op. Soms kunnen ze er niet genoeg van krijgen, en dan is het boek niet alleen 'huiveringwekkend', maar ook nog 'angstaanjagend', 'bloedstollend', en als het een beetje meezit eveneens 'onheilspellend'. Zo'n boek hoef ik niet meer te lezen; aan die vier woorden bij elkaar heb ik genoeg. ■

René Appel (1945) nam in 2003 afscheid als hoogleraar Nederlands als tweede taal, en is sindsdien fulltime misdaadauteur. Hij ontving tweemaal De Gouden Strop, de prijs voor de beste Nederlandstalige spannende roman.

Huiveringwekkend: *Escape the Night*, van Mignon G. Eberhart (1943).

Laatste oproep: het Nederlands van de toekomst

Onze Taal 75 jaar

Hoe ziet het Nederlands van de toekomst eruit? De een denkt dat we over 75 jaar geen 'lopen' meer zeggen maar 'lopa'. De ander dat veel woorden (bijvoorbeeld *vooraan*) worden vervangen door symbolen (zoals ⇦). En weer een ander is ervan overtuigd dat het gesproken woord in 2082 is verdwenen en dat we tegen die tijd alleen via gedachtenchips communiceren.

Dit zijn zomaar drie van de reacties die we ontvingen op onze oproepen in de voorgaande nummers. Maar we zouden graag nóg meer ideeën ontvangen over de taal van de toekomst. Om precies te zijn willen we van u weten hoe het Nederlands eruitziet in 2082. (Dat is over 75 jaar, als het Genootschap Onze Taal 150 jaar bestaat.) De origineelste, puntigste, geestigste, best onderbouwde en aannemelijkste voorspellingen worden gebundeld in een boekje, dat eind dit jaar verschijnt.

Wij zouden uw bijdrage (maximaal 250 woorden) graag vóór 30 juni ontvangen. Reageer bij voorkeur per e-mail (toekomst@onzetaal.nl), en stuur anders een brief naar: redactie *Onze Taal*, Raamweg 1a, 2596 HL Den Haag, onder vermelding van naam, (e-mail)adres en leeftijd. Voor meer informatie: zie www.onzetaal.nl/toekomst. ■